

Sygn. akt II CSK 208/14

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku J. P.
przy uczestnictwie R. P.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 19 listopada 2014 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 8 listopada 2013 r.,

**uchyla w całości zaskarżone postanowienie i przekazuje
sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P.,
pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

J. P. wniosła o podział majątku wspólnego jej i R. P., w tym między innymi 1248 udziałów w Przedsiębiorstwie Produkcyjno - Handlowym „C.” spółce z o.o. w P., przez przyznanie tych udziałów wyłącznie uczestnikowi, który jest współnikiem w wymienionej spółce.

Uczestnik postępowania R. P. wnosił o nieuwzględnienie wniosku w tym zakresie podnosząc, że 1093 udziały w spółce kapitałowej zostały pokryte aportem w postaci przedsiębiorstwa prowadzonej przez niego spółki, a pozostałe 155 udziałów pokrył wkładem pieniężnym - gotówką zarobioną jeszcze przed zawarciem związku małżeńskiego z wnioskodawczynią.

Sąd Rejonowy w P. postanowieniem wstępnym z dnia 7 grudnia 2012 r. ustalił, że:

- I. 155 udziałów w spółce „C.” spółce z o.o. w P. należy do majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika;
- II. 1093 udziały w spółce „C.” spółce z o.o. w P. stanowi majątek osobisty uczestnika;
- III. na podstawie art. 45 k r. i op. wartość 1093 udziałów w C. spółce z o. o. w P. stanowi nakład poniesiony z majątku wspólnego na majątek odrębny.

Jak ustalił Sąd Rejonowy, J. P. i R. P. zawarli związek małżeński 21 stycznia 1978 r. Małżeństwo zostało rozwiązane wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 14 kwietnia 2011 r. W latach osiemdziesiątych R. P. prowadził na własny rachunek działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Na tej bazie w dniu 23 października 1992 r. R. P. oraz P.W. zawarli umowę spółki cywilnej pod nazwą Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe C. S.C. W 1999 r. obaj współnicy, każdy we własnym imieniu, nabyli w drodze umowy sprzedaży, po 50 udziałów w spółce V. I. Spółce z o.o., która później zmieniła firmę na PPH C. spółka z o.o. Udziały te zostały pokryte z majątku wspólnego z dochodów uzyskanych przez uczestnika postępowania. W dniu 31 sierpnia 1999 r. zgromadzenie współników spółki „C.” podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego, przy czym 2186 nowych udziałów o wartości łącznej 2.480.454,20

złotych, mieli objąć we współwłasności łącznej wspólnicy spółki cywilnej „C.” P. W. i R. P. i pokryć je w całości aportem w postaci przedsiębiorstwa spółki cywilnej. Poza tym na podstawie tej samej uchwały uczestnik postępowania objął 45 dalszych udziałów a na podstawie uchwały z dnia 19 stycznia 2000 r. objął kolejne 60 udziałów i pokrył te udziały gotówką z dochodów uzyskiwanych z prowadzonej działalności gospodarczej. Obecnie uczestnik posiada 1248 udziałów w spółce PPH „C.” Spółce z o.o. o łącznej wartości 1.416.105,60 złotych.

Na podstawie tych ustaleń Sąd Rejonowy przyjął, że 155 udziałów w spółce kapitałowej stanowi składnik majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika albowiem zostały one pokryte z ich majątku wspólnego, do którego zaliczały się dochody uzyskane przez uczestnika postępowania w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. W zakresie pozostałych udziałów Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że ich nabycie nastąpiło na skutek wniesienia przez wspólników spółki cywilnej C. - w tym uczestnika R. P. - aportu w postaci zorganizowanego przedsiębiorstwa jakie prowadzili w formie spółki cywilnej. Cały majątek spółki cywilnej podlegał wydzieleniu z majątku wspólnego małżonków jako odrębna kategoria majątkowa kreująca wspólność łączną i nie podlegał bezpośredniemu podziałowi w ramach podziału majątku wspólnego. Jednocześnie, ponieważ powstanie spółki cywilnej nastąpiło kosztem majątku wspólnego, Sąd Rejonowy potraktował przesunięcie środków majątkowych ze spółki cywilnej na nabycie 1093 udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, jako nakład poniesiony z majątku wspólnego na majątek odrębny, który podlega rozliczeniu przez sąd z urzędu, a zdaniem Sądu rozliczenie to powinno nastąpić według aktualnej wartości rynkowej tych udziałów.

Uczestnik postępowania wniósł apelację jedynie od rozstrzygnięcia zawartego w punkcie III (trzecim) postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego ustalającego, że wartość udziałów w „C.” spółce z o.o. stanowi nakład poniesiony z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika.

Postanowieniem z dnia 8 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w P. z apelacji uczestnika zmienił postanowienie wstępne Sądu pierwszej instancji w punkcie II (drugim) w ten sposób, że ustalił, że 1093 udziały w Przedsiębiorstwie Produkcyjno

- Handlowym „C.” spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wchodzi do majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika. Ponadto Sąd Okręgowy uchylił w całości punkt III (trzeci) postanowienia wstępnego.

Sąd Okręgowy uznał, że postanowienie wstępne nie odpowiada prawu nie tylko w zaskarżonym punkcie III ale także w punkcie II. Należało bowiem przyjąć, że do majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika wchodzi wszystkie 1248 udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, w konsekwencji niedopuszczalne było rozliczanie nakładu z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika zawarte w punkcie III postanowienia wstępnego.

Sąd Okręgowy uzasadniając tak szeroką zmianę postanowienia wstępnego powołał się na prezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko (wyrok z dnia 7 listopada 1964 r., III CR 294/64, OSNC 1965/7-8/130; uchwała z dnia 11 marca 1977 r., III CZP 7/77, OSNC 1977/11/205 oraz postanowienia z dnia 17 września 1999 r., I CKN 379/98, OSNC 2000/3/59; z dnia 28 marca 2003 r., IV CKN 1961/00, niepubl.; z dnia 5 marca 2008 r., V CSK 447/07, niepubl.), że w postępowaniach działowych, a do takiego zalicza się postępowanie o podział majątku wspólnego, sąd apelacyjny może uchylić lub zmienić niezaskarżona część orzeczenia, jeżeli przedmiot zaskarżenia jest integralnie związany z inną częścią lub z całością orzeczenia. W tych postępowaniach sąd apelacyjny nie jest związany zakresem zaskarżenia jak również nie jest związany zakazem *reformationis in peius*. Zdaniem Sądu Okręgowego, pomimo iż apelujący zaskarżył jedynie rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III (trzecim) postanowienia wstępnego, to jednak rozstrzygnięcie to było powiązane z rozstrzygnięciem stanowiącym punkt II (drugi). Miało ono bowiem sens tylko w razie przyjęcia, że 1093 udziałów w spółce z o.o. stanowi majątek osobisty uczestnika. Nie sposób było, w ocenie Sądu, dokonywać korekty punktu III (trzeciego) postanowienia wstępnego bez odpowiedniej modyfikacji punktu II (drugiego). W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał za dopuszczalną korektę punktu II (drugiego) postanowienia nieobjętego zakresem zaskarżenia i to w sposób nie odpowiadający stanowisku skarżącego uczestnika, który utrzymywał, że 1093 udziały w spółce kapitałowej należą do jego majątku osobistego i nie powinny być objęte postępowaniem o podział majątku wspólnego.

Uczestnik postępowania wniósł skargę kasacyjną od całości postanowienia Sądu drugiej instancji. Zarzucił w niej przede wszystkim naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 363 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia co do części orzeczenia Sądu pierwszej instancji niezaskarżonej przez uczestnika postępowania w apelacji. Naruszenia art. 384 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. skarżący upatrywał w tym, że jego sytuacja uległa pogorszeniu, chociaż wnioskodawczyni orzeczenia nie zaskarżyła. W ramach podstawy wymienionej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. uczestnik zarzucił naruszenie art. 33 pkt 3 i art. 33 pkt 10 w zw. z art. 31 § 1 k.r. i op. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, art. 33 pkt 3 k.r. i op. nie obejmuje udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością nabytych wobec podziału współwłasności łącznej wspólników spółki cywilnej, a art. 31 § 1 k.r. i op. stanowi przepis wyłączający stosowanie art. 33 pkt 10 k.r. i op. w stosunku do tych udziałów, co doprowadziło do niezastosowania art. 33 pkt 3 lub 33 pkt 10 k.r. i op. do tych udziałów i niewłaściwego zastosowania art. 33 § 1 k.r. i op. oraz niewypowiedzenia się przez Sąd drugiej instancji w przedmiocie treści art. 45 k.r. i op.

Na tych podstawach uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia wstępnego i jego zmianę ewentualnie o uchylenie w zaskarżonym zakresie postanowienia wstępnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 384 k.p.c., adresowanego do sądu drugiej instancji rozpoznającego sprawę w związku z wniesieniem apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji, sąd nie może uchylić lub zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, chyba że strona przeciwna również wniósła apelację. W związku z zawartą w art. 13 § 2 k.p.c. normą, która nakazuje odpowiednio stosować przepisy o procesie do rozpoznawania spraw nieprocesowych, wymaga rozważenia, czy przewidziany w art. 384 k.p.c. zakaz *reformationis in peius* ma zastosowanie do postępowania nieprocesowego, które charakteryzuje się w zasadzie niespornym charakterem, brakiem stron wiodących spór, niejednorodnością spraw rozpoznawanych w tym trybie, przy czym w niektórych

kategoriach spraw zakres działania sądu z urzędu jest bardzo szeroki. W niektórych sprawach istnieje bowiem możliwość wszczęcia postępowania nieprocesowego z urzędu (np. art. 543, 548 § 1, 678 k.p.c.), w innych wszczynanych na wniosek, sąd jest uprawniony do orzekania w pewnym zakresie z urzędu (np. art. 626 § 1 k.p.c.). W tych kategoriach spraw, według dominującego w doktrynie stanowiska, zakaz *reformationis in peius* nie obowiązuje. Jednocześnie dopuszcza się stosowanie zakazu z art. 384 k.p.c. w tych postępowaniach nieprocesowych, w których interesy występujących w nich podmiotów są rozbieżne, a szczególnie w tych sprawach, w których ze względu na potrzebę ich kompleksowego rozstrzygnięcia rozpatrywane są również sporne kwestie, rozstrzygane zwykle w trybie procesowym (np. art. 618 § 1, 685 k.p.c.).

Kwestia związania sądu odwoławczego zakazem *reformationis in peius* w postępowaniu nieprocesowym rozstrzygana była niejednolicie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Rozbieżności dotyczyły przede wszystkim dwóch kategorii postanowień. Do pierwszej z nich należą postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. W odniesieniu do tych postanowień przyjmuje się przede wszystkim, że przewidziane w art. 677 § 1 k.p.c. postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku ma charakter niepodzielny, powinno stwierdzać prawa do spadku wszystkich spadkobierców i wysokość ich udziałów, a więc stwierdzać dziedziczenie co do całości spadku. Nie jest możliwe stwierdzenie nabycia spadku względem części majątku spadkowego albo tylko w stosunku do niektórych spadkobierców (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 1967 r., III CR 104/67, OSNCP 1968, nr 2, poz. 24). Sąd nie jest również związany granicami apelacji (tak - w odniesieniu do rewizji - na gruncie d. art. 381 § 1 k.p.c. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1971 r., III CRN 61/71, OSPiKA 1972, z. 9, poz. 168). Zaskarżenie takiego postanowienia w części nie może bowiem spowodować uprawomocnienia się tego postanowienia w części niezaskarżonej, które wbrew treści art. 677 § 1 k.p.c. nie obejmowałoby stwierdzenia praw do całości spadku. Powyższe przesłanki wpłynęły na ukształtowanie ostatecznego stanowiska, że sąd drugiej instancji nie jest związany w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku zakazem *reformationis in peius* (tak uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 1973 r.,

III CZP 13/73, OSNCP 1974, nr 9, poz. 144). W ten sposób Sąd Najwyższy odstąpił od stanowiska przyjętego w uchwale z składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego dnia 13 maja 1968 r. (sygn. akt III CZP 19/68, OSNC 1968/12/205) wpisanej do księgi zasad prawnych, że na skutek rewizji od postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku sąd nie może uchylić ani zmienić postanowienia na niekorzyść uczestnika, który wniósł rewizję, jeżeli inni uczestnicy postępowania postanowienia tego nie zaskarżyli.

Drugą kategorię stanowią postanowienia o zniesieniu współwłasności (art. 617 i n. k.p.c.), dziale spadku (art. 688 w zw. z art. 617 i n. k.p.c.) i podziale majątku wspólnego (art. 567 § 2 w zw. z art. 688 i 617 i n. k.p.c.). W odniesieniu do orzeczeń w sprawach działowych można także uznać za ugruntowany pogląd, że sąd drugiej instancji, co do zasady nie jest związany granicami wniosków rewizyjnych bądź apelacyjnych oraz zakazem *reformationis in peius*. Wyłączenie zastosowanie art. 384 k.p.c. do orzeczeń w tych kategoriach spraw rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym usprawiedliwia się podobnym do stwierdzenia nabycia spadku niepodzielnym charakterem postanowienia zapadającego w wyniku przeprowadzenia postępowań o zniesienie współwłasności, dział spadku i podział majątku wspólnego.

W postanowieniu z dnia 7 listopada 1964 r. (III CR 294/64, OSNC 1965/7-8/130) Sąd Najwyższy wskazał, że sprawa działowa stanowi jedną całość w tym sensie, że wszystkie dyspozycje orzeczenia działowego są wzajemnie zależne i wzajemnie uwarunkowane. W szczególności taki ścisły związek zachodzi między orzeczeniem o podziale majątku spadkowego a orzeczeniem przyznającym określonym spadkobiercom spłaty gotówkowe. Dlatego zasadą jest, że wadliwość jednego z tych dwu orzeczeń pociąga za sobą konieczność uchylenia postanowienia działowego w całości. Sąd Najwyższy w tym samym postanowieniu dopuścił jednak wyjątkowo uchylenie postanowienia tylko w zaskarżonej części, gdy jest rzeczą oczywistą, że uchylenie określonego rozstrzygnięcia zawartego w orzeczeniu działowym nie może mieć wpływu na zasadnicze rozstrzygnięcie o samym dziale.

Zachowanie integralności orzeczenia, jako warunku dopuszczalności uchylenia postanowienia działowego na niekorzyść wnoszącego środek odwoławczy, było wielokrotnie podtrzymane w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego (zob. postanowienia z dnia 17 września 1999 r., I CKN 379/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 59; z dnia 28 marca 2003 r., IV CKN 1961/00, niepubl.; z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 432/07, niepubl.). W uchwale z dnia 11 marca 1977 r. (sygn. akt III CZP 7/77, OSNC 1977/11/205) Sąd Najwyższy odniósł ten pogląd wprost do postępowania o podział majątku wspólnego, podobnego z punktu widzenia rozważanego zagadnienia do spraw o dział spadku lub zniesienia współwłasności i przyjął, że sąd rewizyjny może uchylić orzeczenie o podziale majątku wspólnego małżonków także na niekorzyść skarżącej, jeżeli przedmiot zaskarżenia jest integralnie związany z inną częścią lub z całością tego orzeczenia.

Z przytoczonych orzeczeń Sądu Najwyższego wynika, że zakaz zmiany lub uchylenia zaskarżonego orzeczenia na niekorzyść strony skarżącej w postępowaniach działowych, w tym w postępowaniu o podział majątku wspólnego nie obowiązuje bez żadnych wyjątków. Jeśli brak jest integralnego związku przedmiotu zaskarżenia z inną dyspozycją orzeczenia o podziale majątku wspólnego Sąd drugiej instancji nie może wyjść poza granice zaskarżenia i uchylić lub zmienić zaskarżone orzeczenie na niekorzyść uczestnika postępowania wnoszącego apelację, jeżeli inny uczestnik nie wniósł apelacji.

Z tych względów wymaga rozważenia, czy zmiana postanowienia wstępnego Sądu pierwszej instancji dokonana przez Sąd odwoławczy była dopuszczalna ze względu na treść art. 378 § 1 oraz art. 384 k.p.c.

Nie budzi wątpliwości, że w zakresie spraw rozpoznawanych w trybie nieprocesowym występuje niejednorodność. W obrębie tych postępowań mogą ścierać się różne interesy jego uczestników. Rozstrzygnięcie sporów w tym zakresie może nastąpić w orzeczeniach kończących postępowanie w sprawie, jak też w postanowieniach wstępnych, przewidzianych w art. 567 § 2, 618 § 1 i 685 k.p.c., które rozstrzygają samodzielnie zagadnienia sporne, mające prejudycjalne znaczenie dla sprawy głównej, bez odsyłania na drogę procesu.

W postępowaniu o podział majątku wspólnego rozbieżne interesy uczestników postępowania, mogą ujawnić się między innymi w sporze o to, czy pewien przedmiot należy do majątku wspólnego (art. 567 § 3 w zw. z art. 685 k.p.c.). Co więcej, w związku z odpowiednim stosowaniem do podziału majątku wspólnego przepisów o dziale spadku (art. 567 § 3 k.p.c.), a przez dalsze odesłanie zawarte w art. 688 k.p.c., z chwilą wszczęcia postępowania o podział majątku odrębne postępowanie w sprawie o przynależność określonego przedmiotu do majątku wspólnego jest niedopuszczalne, a sprawy będące w toku przekazuje się do dalszego rozpoznania sądowi prowadzącemu postępowanie o podział majątku (art. 618 § 2 k.p.c.). Podzielić bowiem należy stanowisko jakie zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 grudnia 1998 r., I CKN 934/97, niepubl.), że wprowadzie przepis art. 688 k.p.c. (w związku z art. 567 § 3 k.p.c.) stanowi, że do dziale spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 k.p.c. to jednakże należy przyjąć, że ma również zastosowanie § 1 art. 618 k.p.c., gdyż do tego przepisu odwołują się przepisy zawarte w § 2 i 3 art. 618 k.p.c. Przepis art. 618 § 1 k.p.c. wylicza trzy rodzaje spraw, które podlegają rozpoznaniu w postępowaniu innym aniżeli postępowanie o zniesienie współwłasności i w zasadzie należą do drogi procesu, ale mogą być także rozpoznawane w postępowaniu o zniesienie współwłasności, przy czym od chwili wszczęcia tego postępowania ta droga ich rozpoznania jest wyłączna. Do tego rodzaju spraw należą spory o prawo własności. Do tej kategorii niewątpliwie należy zaliczyć spór pomiędzy byłymi małżonkami o przynależność określonego składnika do majątku wspólnego.

Wobec tego, gdyby postępowanie o podział majątku wspólnego nie toczyło się, do rozstrzygnięcia sporu w tym zakresie doszłoby w procesie, w którym zakaz *reformationis in peius* miałby pełne zastosowanie. W sprawie, do której odnosi się skarga kasacyjna przedmiotem zaskarżenia była wyłącznie część postanowienia wstępnego, w której Sąd pierwszej instancji rozstrzygnął na podstawie art. 45 k.r.i.op., że wartość 1093 udziałów w C. spółce z o. o. w P. stanowi nakład poniesiony z majątku wspólnego na majątek odrębny. Poza zakresem zaskarżenia pozostała dalsza część postanowienia wstępnego rozstrzygająca o przynależności do majątku osobistego uczestnika 1093 udziałów w spółce „C.” w P. Wydanie w

tym przedmiocie prawomocnego postanowienia wstępnego, którego nie zaskarżyła wnioskodawczyni, kończy ostatecznie spór pomiędzy współwłaścicielami o przynależność tego składnika do majątku wspólnego.

Podobnie w piśmiennictwie podnosi się, że zakaz z art. 384 k.p.c. ma zastosowanie do sporów - które, tylko ze względu na kompleksowość postępowań „działowych” ustawodawca przekazał do postępowania nieprocesowego. Jak zostało wyjaśnione w odniesieniu do postępowania o podział majątku wspólnego obligatoryjna kumulacja roszczeń w tym postępowaniu obejmuje także z mocy art. 567 § 3 w związku z art. 685 i 688 oraz w związku z art. 618 k.p.c. spór czy pewien składnik wchodzi do majątku wspólnego.

Roszczenie o zwrot nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty wiąże się wprawdzie z zaliczeniem do majątku osobistego jednego z małżonków przedmiotu majątkowego, na który nakłady zostały poczynione. Jednak wobec prawomocnego rozstrzygnięcia o przynależności 1093 udziałów w spółce „C.” Spółki z o.o. w P. do majątku osobistego uczestnika, którym Sąd prowadzący postępowanie o podział majątku wspólnego jest związany z mocy art. 365 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. pozostało jedynie rozpoznanie sprawy w granicach apelacji uczestnika (art. 378 § 1 k.p.c.), a zatem jedynie co do istnienia i wysokości podlegających w postępowaniu o podział majątku wspólnego obowiązkowi zwrotu wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika. Nie można tego wobec zgodzić się z Sądem drugiej instancji, że nie sposób dokonać korekty punktu III postanowienia wstępnego bez odpowiedniej modyfikacji niezaskarżonego jego punktu II.

Sąd drugiej instancji nie tylko błędnie nie zastosował art. 384 k.p.c. ale wyszedł jednocześnie bezpodstawnie poza granice zaskarżenia i orzekł w zakresie, w jakim postanowienie Sądu pierwszej instancji nie zostało zaskarżone i stało się prawomocne (art. 363 § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W judykaturze dominuje zasługujący na aprobatę pogląd, że orzekanie przez sąd drugiej instancji w zakresie, w którym orzeczenie sądu pierwszej instancji pod względem przedmiotowym lub podmiotowym nie zostało zaskarżone i stał się prawomocne, wywołuje taki skutek, jaki występuje przy orzekaniu w sprawie prawomocnie osądzonej (art. 379 § 3 k.p.c.), tj. powoduje nieważność postępowania

apelacyjnego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2003 r., I PK 67/02, OSNP 2004, nr 14, poz. 240 i z dnia 6 sierpnia 1936 r., C II 669/36, Zb. Orz. 1937, poz. 73 i z dnia 18 marca 1938 r., C II 2649/37, Zb. Orz 1939, poz. 119; z dnia 19 maja 1970 r., II CR 157/70, OSPO 1971/5/90; z dnia 21 listopada 2006 r., III CZP 85/06, OSNC 2007/7-8/101; z dnia 13 października 2010 r., II UK 107/10, niepubl.). Stanowisko to należy odnieść także do autonomicznych rozstrzygnięć zawartych w postanowieniach co do istoty sprawy wydanych w postępowaniach „działowych”.

Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego sprawia, iż konieczne jest odniesienie się przez Sąd drugiej instancji do zarzutów apelacji wnioskodawcy, zgodnie z jej granicami przedmiotowymi, które odnoszą się do zasady i wysokości rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika. Ponieważ Sąd drugiej instancji nie rozpoznał w tym zakresie zarzutów apelacji uczestnika bezpodstawnie rozstrzygając o przynależności 1093 udziałów w spółce do majątku wspólnego, ocena zarzutów skargi kasacyjnej w tym samym zakresie jest przedwczesna.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1, 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ uchylił w całości zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.